

LEHTER.

vaba veebijaakiri

LEHTER.EU

EESSÕNA

Fakt, et Lehter on tulemas, oli teada juba eelmise aasta alguses. Vähemalt minu peas, sest vajadus hea kodumaise veebiajakirja järele oli tungiv ning kasvas iga päevaga. Nüüdseks, kui esimene number on saanud kaante vahele, võib öelda, et pisikesest ideest sai midagi palju suuremat. „Süüdistan“ Tartu Loomemajanduskeskust ja siinseid andekaid inimesi, sest idee jagamisel hakkas pall veerema, mõttest tärkas kaks ja nii see ajakiri sündis.

Kuna plaanisime esimese numbri valmis saada kolmanda maja avapeoks, oli reaalset ajakirja loomisaega neli nädalat. Hullumeelselt lühike aeg, kui kõike tuleb alustada nullist. Nii et kõne alla ei läinud vaid vabad hetked, aega sai röövitud põhitöö arvelt ning ega need öödki puutumata ei jäänud...

Andres Keil helistas mulle ja küsis kurjalt, et miks ma hiljaks jään. Kuhu, ei saanud ma tema küsimusest aru. Pressikale loomulikult, oli Keili vastus, sest parajasti algas kolmanda maja saalis Lehtri pressikonverents, millest mulle ei olnud mitte keegi rääkinud. Jooksin siis kohale ja saal oli paksult ajakirjanikke täis. Nende vastas istusid lava taga Andres Keil ja Raul Oreškin ning kuna laud oli kahele inimesele, pandi mulle tool nende kõrvale lavast eemal. Keil ütles kõva häälega, et kohale jõudis Lehtri peatoimetaja Hedviga Vei. Siis hakkasid Rauliga sosistama, et Hedvigal ei saa ju lasta suud lahti teha, sest ta on ju nii rumal ja ei tea midagi. Haarasin vihaga Keili käest mikri, tõusin püsti ja tutvustasin end. Andsin esimese numbri kohta ülevaate, viskasin mikri Keilile vastu pead ja kõndisin saalist minema.
// Minu unenägu ööl vastu 2. märtsi

Loe Lehtrit ja tunne loovusest mõnu!

HEDVIGA

HEDVIGA VEI
PEATOIMETAJA

Disainimaja

LILIAN LUKKA
KEELETOIMETAJA

Tartu Loomemajanduskeskus

MARIA LAANELEPP
GRAAFILINE DISAIN

Mikser Creative Studio

ANDRES KEIL
FOTOGRAAF

Pimik

KEIT KANGRO
FOTOGRAAF

FL Stuudio

VASTUTAVAD VÄLJAANDJAD: **TARTU LOOMEMAJANDUSKESKUS, DISAINIMAJA, PIMIK / MÄRTS 2012**

- 5 LOOVA EUROOPA POOLE //** Intervjuu Philippe Kerniga
- 8 VINTAGE RUBRIIK //** Bakeliit
- 10 TEE ISE //** Triiksärgi uus tulemine
- 11 MOOD //** Kevad fassioon
- 18 PEETER ALLIK //** Hea kunst on see, mida mina teen
- 24 KES ON KES DISAINIMAJAS //** Be Lucky
- 26 MIDA ON MEILE PAKKUDA 3D-l**
- 29 POMMITAME LINNARUUMI**
- 31 KOSMEETIKA KOSMEETIKATA //** Banaanimask
- 32 RETSEPTID**
- 36 STIILSED TARTLASED**
- 38 LÄBI KAHE KAAMERA**

LOOVA EUROOPA POOLE

Loomemajandusnõustajat **PHILIPPE KERNI**
küsitles BERK VAHER

Tartu loomemajanduskonverentsil esinev **Philippe Kern** on Brüsselis tegutseva strateegiliste konsultatsioonide büroo KEA European Affairs rajaja. Autoriõiguste eksperdina on ta töötanud kõrgel kohal PolyGrami plaadifirmas, samuti juhitud Euroopa filmiettevõtete ja sõltumatute plaadifirmade ühendusi. Üheks tema praegustest projektidest on auhinna väljatöötamine Euroopa noortele fotograafidele. Tartu Loomemajanduskeskust külastab ta, kuna see on KEA poolt valitud üheks kaheksast Euroopa Komisjoni loomemajanduse ja kultuuri valdkonna investeeringute parimast praktikast praegusel töökefondide perioodil (2007-2013).

Kuidas selgitaksite tavalugejatele KEA missiooni ja kogemusi „loova Euroopa“ kontekstis?

KEA püüdleb Euroopa peamiseks loomemajanduskeskuste ja kultuuripõhise innovatsiooni edendajaks. KEA tegutseb uurimiskeskusena, mis arendab teadmisi ja pädevusi loomemajanduse, kultuuri ja audiovisuaalsete kunstide poliitika ning ka intellektuaalomandi vallas. Me nõustame nii riiklikke ja kohalikke valitsusi, organisatsioone, mittetulundusühinguid, loojaid kui ka ettevõtteid. KEA'd innustab kirj kunstide ja kultuuri suhtes, nagu ka usk Euroopa visioonidesse.

Mis on olnud KEA suuremateks ettevõtmisteks?

Suuremate uuringute seas on Economy of Culture in Europe (2006) ja Impact of Culture on Creativity (2010). Praegu töötame välja võrdlusanalüüsi, et hinnata poliitiliste meetmete väärtust loomemajanduskeskuste toetamisel. Rohkem infot meie mitmekülgsete tegevuste kohta leiab meie kodulehelt: www.keanet.eu.

Rõõm on kuulda, et oma aruandes Euroopa Komisjonile olete valinud Tartu Loomemajanduskeskuse üheks parimatest toimivatest näidetest. Kuidas te selle valiku tegite; millised Tartu Loomemajanduskeskuse jooned võiksid olla eeskujuks terves Euroopas?

Mulle jäid silma Eesti julged otsused neis küsimustes ning eriti kõrgeimal poliitilisel tasandil üles näidatud huvi loomemajanduse arendamise vastu. Eesti tõestab, et ei pea omama tugevat kultuuritööstust, nagu suurematel Euroopa Liidu liikmesriikides, et loomemajandust soodustavat poliitikat välja töötada. See peaks innustama ka teisi liikmesriike oma kultuuriliste ressursside paremale kasutamisele.

Hiljuti said Tartu ja Eestis häiriva uudise Euroopa Komisjoni negatiivsest vastusest Eesti Rahva Muuseumi uue keskkonna arendamisele (milles oli plaanitud ruumi ka loovtööstuse jaoks). Euroopa Komisjoni ametnike kom-

mentaariid väljendasid umbusku niivõrd suuremahulise keskuse käitamise suhtes nii „kõrvalises“ paigas ning kõlas ka päris kummastav väide, et kultuur ja kultuuriuuringud ei oma regionaalarengus erilist kaalu. Kuidas teie sellesse suhtute ja mil moel saaksid Tartu ja Eesti oma positsiooni Euroopas parandada?

See tõestab vaid, et me peame jätkama veenvate argumentide väljatöötamist ja koguma tõendeid, mis õigustaksid poliitilise ja rahalise toetuse kasvu kultuurile ja loomemajandusele. Majanduskriis muudab selle heitluse veel raskemaks, kuna alati on neid, kes suruvad kultuuripõhiseid algatusi poliitikate kujundamise äärealale.

Milliseid veenvaid argumente ja tõendeid pakuksite Euroopa lähituleviku (5-10 aasta) lõikes ning millised on Euroopa pikaajalisemad arengud, mis mõjutavad inimeste loovust ja mobiilsust?

Euroopa on kõige loomingulisem kontinent. Lihtsalt napib teadlikkust oma kultuurilistest ja loomingulistest ressurssidest ning liiga vähesel määral on neid varasid „kaevandatud“. See on kõrgetasemelisuse ja erakordsuse kontinent. Euroopa on äärmiselt mitmekülgne ja kätkeb palju omanäolisi; kultuuride vahelised suhted on kaasa toonud erakordse majandusliku ja ühiskondliku arengu.

Kõige tähtsam on olla teadlik neist kultuurilistest ja loomingulistest väärtustest ning julgelt juurutada poliitikaid, mis toetavad ettevõtlikkust ja loovust, riskide võtmist. Tuleb luua keskkond, milles kunstnikke ja loovisikuid usaldatakse ja innustatakse.

Praegu on Tartus ja Eestis tegevust alustavad loomettevõtted ikka ennekõike valdavalt kohaliku haardega. Mida on vaja Euroopas turu võitmiseks, millised on peamised võimalused ja ohud?

Tugev kohalik baas on eeltingimuseks, kui hakatakse mõtlema teistele turgudele pääsemisest. Välisturgudele pääsemise tingimused on igas loomemajandussektoris

erinevad. Keel võib osutada täiendavaks takistuseks. Igal juhul on vaja kannatlikkust, otsusekindlust ja keskkonda, mis soosib riskide võtmist.

Mil määral võib loovettevõtte tugineda välisturgude võitmisel uutele infotehnoloogiatele ja sotsiaälvõrgustikele? Kas nende mõju suhtes ei olda ehk liiga optimistlikud?

Digitaälvõrgustikud annavad võimaluse jõuda laiemale turule ja vältida vajadust kulukate füüsiliste levivõrgustike järele. Väikesed ja keskmised ettevõtted peaksid suutma neid tehnoloogilisi vahendeid maksimaalselt ära kasutada. Kahjuks ei ole poliitikate kujundamine veel kohanenud loomemajanduse spetsiifikaga just digitaalse levi ja turunduse osas.

Milliste tulemusteni ACTA arutelud ka ei viiks, avaldab see tõenäoliselt Euroopa loomemajandusele sügavat mõju. Kuidas suhtute teie sellesse teemasse – nii autoriõiguste eksperdina kui sõltumatu kultuurikorralduse kogenud eestvedajana?

Ma usun, et loomemajandus ei saa kasvada ilma tugevate intellektuaalomandi reeglitega ja nende rahvusvaheliste kehtestamispoliitikateta.

ACTA puhul oleme siiski olnud tunnistajaks mitte ainult suurele tänavarahutuste lainele (Eestis pole aastaid midagi taolist juhtunud), vaid ka autorite endi kasvavale umbusule ja vastumeelsusele. Mis peaksid teie arvates olema põhjalused intellektuaalomandi reeglistiku optimaalsele lahendusele, mis oleks vastuvõetav nii mitut laadi tootjatele kui ka tarbijatele ning samas kooskõlas eelistatud kommunikatsioonivahenditega?

Ma arvan, et on vaja näha kõvasti vaeva selgitamaks intellektuaalomandi väärtust ning positiivset suhet intellektuaalomandi ja väljendusvabaduse vahel. Intellektuaalomand on oluline vahend loomingulise väljenduse toetamisel. See edendab loomingulist väljendust, aidates

tõsta loojate ning loovusse investeerijate sotsiaalset staatust. Intellektuaalomand on aluspõhjaks suurele hulgale Euroopa loomemajanduse ja individuaalse loovuse edulugudele. Intellektuaalomandi kontsentreerumise risk on omaette teema, mis nõuab poliitika kujundajatelt suurt tähelepanu, et vältida liigset või kahjulikku turu kontsentreerumist üksikute rahvusvaheliste ettevõtete kätte. Näiteks arengud muusikas on murettekitavad, kuna plaanitakse Universali ja EMI ühendamist. Üksainus ettevõtte kontrolliks siis sisuliselt 50% kogu maailma salvestatud muusikatoodangust. Ometi, nõnda nagu info- ja kommunikatsioonitehnoloogiad sõltuvad oma arengus patentidest, vajab ka loomemajandus tugevaid autorikaitse- ja kaubamärgiseadusi, et meelitada ligi investoreid ning olla võimeline loomingulisi tegevusi väärtustama ja turundama. Muusikas teenivad autorid ja heliloojad tänu autorikaitsele viis miljardit eurot aastas. On ekslik väita, et autorikaitse teenib vaid suurte rahvusvaheliste korporatsioonide huve.

Just seetõttu, et Hiina ei kaitse oma loojaid, on sellel riigil raske loomemajandust üles ehitada. Hiina on sellest teadlik ja intellektuaalomandi kaitse osas kiirelt arenemas.

Mis on teie endi lemmiknäited edukast Euroopa loomemajandusest – suured sammud loova Euroopa poole?

Mulle meeldib see, mis on toimumas Tartus, Tampere, Kortrijkis, Arnhemis, Nantes'is. Mulle meeldib nende visioon ja lähenemine, püüd luua ja katsetada uusi poliitikaid mitte nii suurtes linnakeskkondades. Mulle meeldib ambitsioon olla julge ning pakkuda uusi võimalusi kohalikele elanikele ja noorsoole. Kasutagem oma elualasid parimal võimalikul moel. Mulle meeldib kunstiline sekkumine ettevõtlusse ja tahe innustada rutiinivabalt mõtlema, et protsesse ja hoiakuid muuta.

Just taolistes paikades oleme võimelised ümber mõtestama kasvu ja jätkusuutlikkuse mõisteid, mis kannavad heaoluühiskonna väärtusi. •

BAKELIIT

KUJUNDUSKUURORT

Tundub uskumatu, et veel sajand tagasi suutsid inimesed hakkama saada plastikuvabas maailmas. Või kas suutsid?

UUDISED 1935

S I M P L E X

Hinnaväärne vedruklappkaamera 6×9 sm isoleerainest kesta.

Vedruklappkaamera sarnane tuntud Nettarile ja Ikontale (vaata lhk. 13), ainult lihtsama väljatöötusega, hinnas odavam . . . ja bakeliidis.

Bakeliit on aine, mis igapäevaste tarbeasjade valmistamisel ikka rohkem esiplaanile kerkib, võib isegi öelda, et temale kuulub tulevik. Tema kerge kaal, ning vastupanu kuuma, külma ja niiskusele, samuti ka hää mehhaaniline tugevus teevad selle sobivaks kaamerakestade ehituseks.

Pildi suurus	Mõõdud	Kaal	Film
6×9 sm	16,5×8,5×4 sm	570 gr	B II 8

Kest . . . pruun bakeliit; lahtikäiv tagasein; metallosad nikeldatud ehk emailleeritud; lõõts ja kandehihm nahast. Kaamera tagaseinal vetrufilmsurveplaat. Filmiaken on varustatud metallsiibriga, pankromaatilisele filmile.

Statiimutter . . . püst ja põikvõteteaks.

Otsija . . . pööratav brilliant otsija: raamotsija.

Objektiiv . . . Nettar 1:6,3.

Katja . . . Derval, Telma.

Lisandid . . . Traatatavaja.

Tellimise nr	Pildi suurus	Objektiiv	Põletiskaugus	Katja	Hind Kr.
511/2 C	6×9 sm	Nettar 1:6,3	10,5 sm	Derval	48 —
511/2 C	6×9 sm	Nettar 1:6,3	10,5 sm	Telma	56.—
Lisandid				Nr.	Hind Kr.
Pruun nahkkott				1759/2	8 —
Esilääts lähivõtetele kuni 1 m.				995/16	5.80
" " " 0,5 m				995/50	5.80
Kollafilter (hele) eri hooldjaga				1305/1	5.80

peenteraline, valgustarata — film laitmatuiks võtteiks!

1. Lülitid töötab tänaseni 1938. aastal valminud elamus Karlovas (arhitekt Arnold Matteus).
2. Doomino ja muud karbid 1950ndatest.
3. *Gromkogovoritel* ehk krapp, valmistatud Riias 1960. aastal. Raadio eelkäija.

Et tehnikaasjust aru saada, tuleb materjale tunda. Kõik, mis meid ümbritseb, koosneb ainetest. Materjalid, mis pärinevad loodusest endast, on looduslikud materjalid. Inimene kasutab neid vajadusel oma huvides, ent ta on loonud väga palju materjale ka ise – selliste omadustega nagu ühe või teise asja jaoks tarvis. Tehnikas kasutatavad materjalid, tehnomaterjalid, ongi enamasti niisugused materjalid. Masinates ja aparaatides, mistahes tehnoseadmetes ja -riistades on peamised materjalid metallid, plastid, keraamilised ja komposiitmaterjalid. Näiteks kasutatakse kõige enam vähemalt 400 sorti terast ja malmi, sama palju värvimetallide sulameid, üle 200 liigi plaste, 50 keraamilise materjali liiki jne.

Mis on bakeliit?

Bakeliit on materjal, mille 1907. aastal töötas välja Belgia keemik Leo Baekeland. Bakeliit koosneb fenoolvaigust ja puidupulbrist. Bakeliidi omadused on hea keemiline ja termiline stabiilsus, dielektriline tugevus, madal veeimavus ja hea dimensiooniline püsivus. Suur tulekindlus avaldub ennekõike söestumises, moodustades materjali pinnale kaitsva karboniseerunud kihi, mis vaikselt lagunedes kaitseb alumise materjali kihte.

Bakeliidi kasutusala

Bakeliiti kasutatakse mitmesuguste toodete valmistamiseks elektriseadmetes. Näiteks lülitite korpused, autode jagajate rootorid, jagajakaaned. Vanemates automootorites kasutati bakeliithammasrattaid väändemomendi ülekandmiseks nukk-võllile. Sellest on valmistatud ka teisi tooteid ja tarbeesemeid nõõbid, karbid, ukseingid, vihmavarju käepidemed, käigukangi nupud, puhkpillide huulikud, malendid, täringud, piljardikuulid jms.

Bakeliidi peamiseks puuduseks on tume värv (kas must või tumepruun), vormimist piirav kõrge rõhu kasutamise nõue ning mõneti teistele uuematele polümeeridele alla jäävad mehaanilised omadused.

Viited

„Materjal“ 2001 Tallinn, P. Kulu, J. Kübarsepp, E. Hendre, T. Metusala, O. Tapupere;
 „Põhiliste plastide leiutamine ja ajalugu“ referaat, Helen Urva, Rainer Näär

+

=

TRIKSÄRGI UUS TULEMINE:

IDEED: Kerli Irbo (triiksärgist nupsikuks) ja Hedviga Vei (triiksärk jalga)

Kevad FASSIOON

modell KÄROL KIBENA / stiil TIINU PUNGITS / fotod ANDRES KEIL
meik KERSTI NIGLAS / riided DISAINIMAJA

kleit REET AUS
püksid MINU
pross ELEKA PAJUSAAR
kõrvarõngad RIINE SOOÄÄR
saapad JETTY

maika REET AUS müts TRIINU PUNGITS seelik MONIKA ZIRKEL kõrvarõngad RIINE SOOÄÄR

A close-up portrait of a woman wearing a dark red velvet dress. The dress features a voluminous, multi-layered ruffled collar made of sheer red fabric. The front of the dress is adorned with intricate gold-colored embroidery, consisting of a central vertical line with symmetrical, swirling, knot-like patterns on either side. The woman's face is partially obscured by the ruffles, but her eyes are closed and she has a slight smile, showing her teeth. She is wearing bright red lipstick. The background is dark and out of focus, showing a window with multiple panes.

seelik ja jakk
HANNA KORSAR

Kleit TRIINU PUNGITS kaelahe ASTRID RAJALO kaelarätik KÄTLIN KALJUVEE sall ja kingad ERAKOGU

top HANNA KORSAR jope TRIINU PUNGITS püksid MINU saapad JETTY ehted NARD

mantel ja kleit TRIINU PUNGITS saapad JETTY

Peeter Allik:

HEA KUNST ON SEE, MIDA MINA TEEN

Peeter Allik on sündinud 28. juunil 1966 Põtsamaal. 1984–1993 õppis maali ja graafikat Tartu Kunstikoolis, Tartu Ülikoolis ja Eesti Kunstiakadeemias. Koos klaasi- ja multimeediakunstnikust naise Kristel Sibulaga kasvatab kahte poega - 7aastast Otti ja 4aastast Kustit. Allik on pärit Puurmani vallast Kursi külast. Selle järgi on nime saanud ka Kursi koolkond, mille üks asutajaliige Peeter on. Ta elab perega Tartus ning töötab oma ateljees Tartu Kunstimajas. Peeter Allik on üks silmapaistvamaid Eesti kaasaegseid kunstnikke, keda väga paljud nimetavad oma lemmikuks.

LIINA RAUS
KUNSTILAENUTUS

Mis on hea kunst?

Hea kunst on see, mida mina teen. See, mis teised teevad, ei ole üldse oluline. (Naerab kavalalt.)

Mis teemad sind huvitavad?

Praegu ma tegelen liha teemaga. Näitused tulevad Tallinnas Draakoni galeriis ja Tšehhis Rokycany muuseumis. Ja Leipzgis tuleb ka näitus, aga rohkem selline *best of*, mitte kontseptsiooninäitus.

Kuidas sa lihasse suhtud?

No see on minu elu. Laupäeval-pühapäeval lähen Tartu turuhoonesse ning ostan käntsaka sealiha, käntsaka loomaliha, kanakoibi-värki. Panen kõik ühte potti ja ahju. See podiseb seal kuus tundi ja ma saan nädal aega oma perele anda sellist vaheldusrikast toitu, kuigi see on ühes pajas tehtud. Kord kanakoibi, kord sealiha, siis loomaliha.

Kas sina tegeled liha ja naine juurviljadega?

Ei, krt, juurviljadega pean ka mina tegelema, naine on mul arvutikunstnik.

Mis on sulle kunstis oluline?

Kunst on üldse oluline! Kunsti juures on oluline, et ta, kurat, rokiks, raisk! Et lähed, vaatad seda pilti ja värised selle eest.

Et oleks üllatav?

Mis kuradi üllatav! Üllatav on pehmelt öeldud.

Nimeta üks kaasaegne kunstnik Eestist ja teine mujalt, kelle looming sinus sellist efekti tekitab?

Eesti kunstnikest muidugi ... (Lõbustatult.) Noh, ma ennast ei taha just nimetada. Mulle meeldib näiteks Ilmar Kruusamäe. Vanematest muidugi Ado Vabbe, eriti tema varasemad

1920ndate asjad. Vahepealsest põlvkonnast Leo Lapin, Raul Meel ja Andrus Kasemaa.

Aga välismaalt?

Anish Kapoor näiteks on väga hea. Muidugi on klassika mulle alati meeldinud: impressionism, klassitsism, renessanss. Praegu ma nii palju enam näitustel ei käi, aga 1990ndatel koos Kruusamäega ikka kurssisin kõik need tähtsamad näitused läbi, mis maailmas olid, näiteks Kasseli „Dokumentad“, Veneetsia biennaalid. Aga nüüd on mulle enda kunst hakanud rohkem meeldima.

On sul hobi ja mis see on?

Mis kuradi hobi, ei ole siin mingit hobi! Vaata, kui sa ütled, et su hobi on ajalugu, siis tuleb kohe silme ette võidunud juustega tüüp, kes vaatab raamatupoes haakristiga raamatuid. (Pahvatab naerma.) Praegu on mul huvialaks kunst. Varem sai raamatuid kogutud. 1990ndatel ostsin kokku Saksa vanu gravüüre. Mul on neist päris korralik kollektsioon. Mind huvitas 19. sajand, populaarkultuuri teke. Just needsamad gravüürid, mida ma kokku ostsin, need on sisuliselt nagu tänapäeva ajakiri Kroonika. Tol ajal olid Saksamaal suured töökojad, kus olid väljaõppinud meistrid, kes tegid fotod või joonistused täpselt järele. Seal ei olnud mingit nihet, mingit pointi ega mingit ühiskonnakriitilisust, see oli lihtsalt selline tööstusharu, mis hakkas toimima. Selles mõttes see ongi populaarkultuuri algus, see hakkas toimima nagu asi iseeneses, ei olnud mingit kontseptsiooni ega värki. Tehti lihtsalt, et oleks lahe, et oleks ikka vinge pilt.

Sina oled ju pigem tehnilises mõttes sealt inspiratsiooni saanud, sest sinu tööd on ikkagi ühiskonnakriitilised?

Ei ole seal mingit ühiskonnakriitikat! Mina tahan, et oleks lihtsalt lahe, võimas! Selline PILT! Mina ei ole kontseptualist.

Kas sulle kunstikriitika ka korda läheb?

Muidugi läheb, miks ta siis ei lähe.

Kuidas see kunstikriitika siin Eestis üldse toimib?

Mis kunstikriitika! Ajalehtedes ei ole ju mingeid artikleid enam. Kunst.ee on, aga mingid neiud kirjutavad seal Derridast ja ei tea, kellest veel, aga see näeb välja nagu mingi 1980ndate almanahh Kunst. Tänapäeval võib ju igaüks lugeda seda Derridast nii palju kui ise tahab ja osta raamatuid. Ei ole vaja tõlkida ümber seda kunstikriitikat, mida välismaal tehakse.

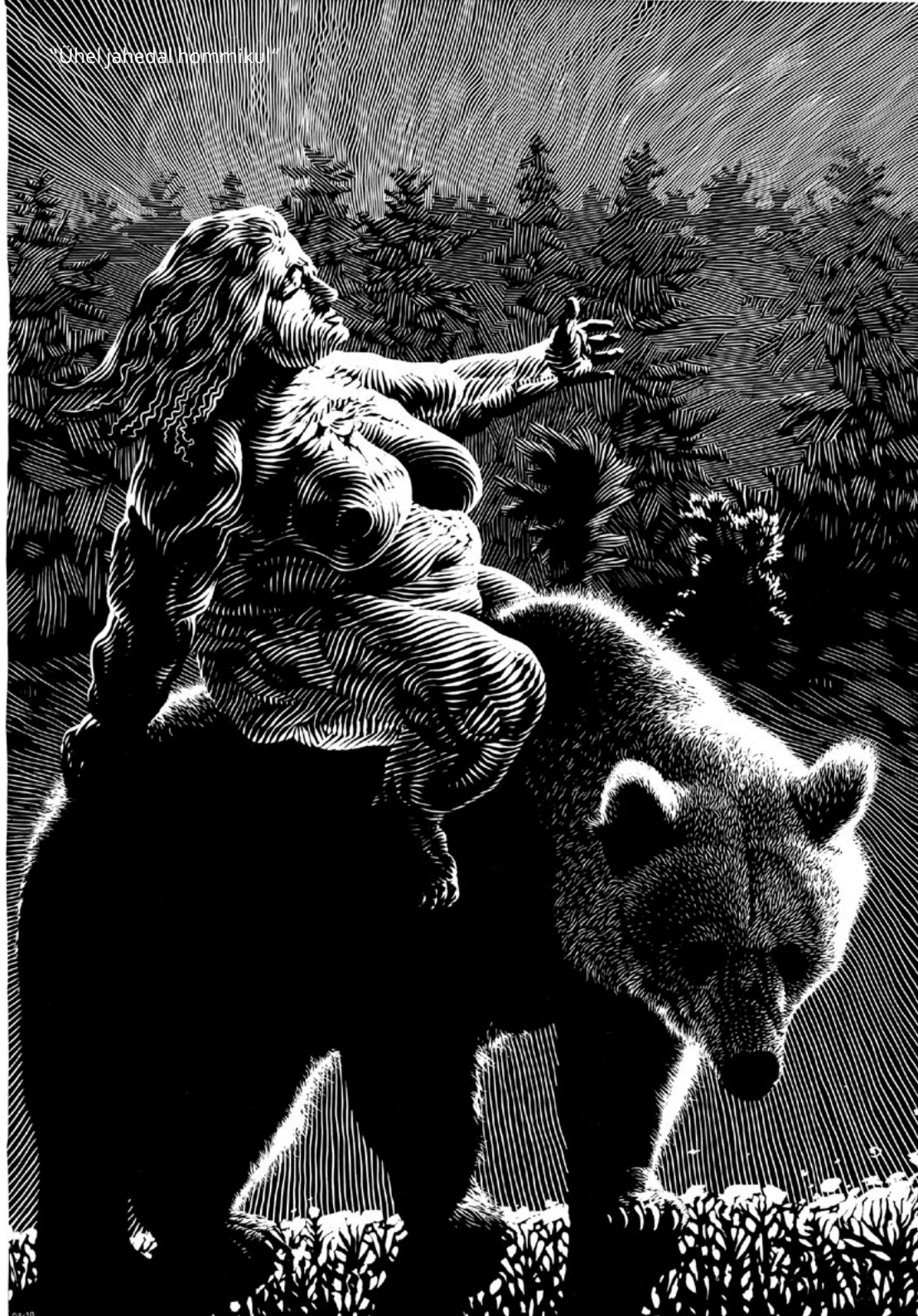
Nimeta mõni sulle silma jäänud noor kunstnik?

Tugev põlvkond on. Toomas Kuusing, Kristi Kongi... Neid on väga palju, kõik nimed ei tule ette.

Millist nõu annad noortele kunstnikele?

Kuidas läbi lüüa? (Muheleb.) Tee aga üks näitus ja oledki läbi lõõnud! Kunstnikke ei tea tänapäeval keegi. Selles mõttes ei oska midagi soovitada. Alati võib ju kuskilt seitsmendale korruselt alla hüpata ja kuulsaks saada. Kui mina alustasin kunsti tegemisega, siis oli Sorose fond ja mõni veel. Paari-kolme kunstnikku nad aitasid, aga ülejäänud pidid ise vaatama, kuidas nad saavad. Sisuliselt nagu praegu. Mina valisingi graafika puhtpragmaatiliselt. Sinna sai ise suhteliselt vähesest rahast oma töid saata, paned aga toru sisse ja saadad ära. Sealt sai ka igasuguseid preemiaid. See siis saigi minu valikuks. Kuigi tänapäeval see graafika... Mõned hästi kurjad inimesed rõhutavad, et graafika, see on igavene jama. Tänapäeval ei ole üldse oluline, mis tehnikas sul mingi asi on tehtud, kas on installatsioon või on trükitud midagi. Tähtis on asja sisu. Kui mul tööd on tehtud linoollõikes, siis see ei oma erilist tähtsust. Seesama linoollõige näeb võib-olla kaasaegse kunsti näitusel välja isegi eksootiline ja huvitav. Kõik niikuinii tegelevad foto ja videoga. Kui see suudab kontseptsiooni edasi anda, siis ta on väga hea.

"Ühel jahedal hommikul"

"See, mille vastu me kogu aeg oleme võidelnud"

Linoollõike puhul on erinevalt maalist ka see hea, et sa saad tiražeerida, teha rohkem näitusi?

Seda jah, et ma elan ka sellest. Suvel oli Riias näitus, galeriis Bastejs. Seal osteti kõik ära. Tavaliselt muidugi nii hästi ei lähe, aga noh elan ära.

Kuidas sinust sai kunstnik?

Olin väike poiss 1970ndatel. Noh, kogu see elu oli nihuke õudne, see kolhoosivärk. Tegelikult mulle üldse ei meeldinud see. Isa oli mul harrastuskunstnik. Isa tegelikult ütles, et hakka muusikaga tegelema. Juba väikse lapsena otsustasin, et tahan teha midagi sellist, et sa oled vaba sellest ühiskonnast, sellest jamast, mis ümberringi toimub.

Olin 6aastane, kui leidsime poistega prügimäelt vanad templid. Siis hakkasin kummiku sääre sisse pilte lõikama. Jah, saan öelda, et olen seda asja teinud juba 1972. aastast peale. Eriti välismaal mõjub see hästi.

Milline su päev on, kas kunst on sulle töö?

Jah, kunsti tuleb teha nagu tööd, et lähed hommikul ja teed.

Aga vaim, inspiratsioon?

No see on noorena jah, et ei ole vaimu peal. Aga selle vaimuga on ikka sedasi, et pead tegema seda tööd. Alguses vaatad, et on inspiratsioon ja mingid sihukesed kihvtid tunded ja värgid. Aga tegelikult on ikka niimoodi, kui sa ikka juba 10–15 aastat oled sellega tegelenud, siis see inspiratsioon tuleb töö käigus. Õpid selle tehnoloogia ära, kuidas inspiratsiooni tekitada. Vahest on väsimus küll peal, aga väsimusest saab ikka üle. Raskused on selleks, et neid ületada.

PEETER ALLIKU LEMMIKUD

VÄRV

Maalikunstnikul ei ole lemmikvärv, sest kui su lemmikvärv oleks näiteks punane ja su ümber oleks kõik punane, siis sa ei tajuks seda punasena. Maalikunstnikul saab olla ainult värvikombinatsioon, kaks või kolm värvi. Aga sellega on ka niimoodi, et oleneb meeleolust. Mul jah ei ole seda asja.

RAAMAT

Vladimir Sorokin on mind kõige enam mõjutanud. Olen ikkagi proosasõber. Eestist Peeter Sauter, Jüri Ehvest, Urmas Vadi.

FILM

Oliver Stone'i "The Doors".

TOIT

Kuivikud (Krõbistab kuivikut ja muheleb). Kas sa oled lugenud Margus Laidre raamatut "Dorpat 1558–1708"? Põhjasõja ajal oli terve Toomemägi kaetud leivaahjude ja leivakuivatusahjudega, küpsetasid kuivikuid seal. Tartus oli paarsada elanikku. Rootslased kaotasid selle Liivi sõja, sest nad sõid selle maa lihtsalt tühjaks, siin oli nii palju sõdureid, neil lihtsalt ei olnud siin midagi süüa enam.

SPORDIALA

Kõrvalehüpped. (Kõkutab naerda, seejärel räägib pojast Otist ja koolist). Talisuplust teen. Päris jääaugus mitte, aga novembrini.

MUUSIKA

Leningrad, Singer-Vinger, Melanie. Ma tahan teha Tartu joodikute puhkpilliorkestrit. Kuigi jah, hiljuti käisin sõbra juures külas, kus olid ka mõned muusikud ja nad ütlesid, et seda pole küll vaja. Neid on siin juba seitse tükki. (Kihistab). Jah, kogun puhkpille, Balta turult ostan, peaaegu terve orkestri jagu on juba koos.

KES ON KES
DISAINIMAJAS?

Mis on Be Lucky?

Be Lucky on perefirma. Meie, Olivia ja Tarieli, soovisime luua sellise ettevõtte, mis pakuks rõõmu nii meile kui ka teistele. Üritasime seda sõnastada ja nii tekkiski mõte õnnest, mida vajame oma ellu. Oma firmaga tegeledes valdab meid endid õnnetunne – seda on lihtsalt nii lahe ja mõnus teha. Uusi sarju ja tooteid välja mõelda ning nende jaoks uusi pilte joonistada – see ei tundugi töö, vaid lõbu. Ja meile näib, et meil on õnnestunud seda õnnetunnet inimestele edasi anda.

Kuidas Be Lucky sündis?

Be Lucky sünd oli paratamatu. Meil mõlemal oli nii palju ideid, mida tahtsime kindlasti teoks teha. Vaja oli neile lihtsalt ühine nimetaja leida. Kui aeg oli küps, siis langetasime otsuse, et nüüd peame proovima.

Kui raske on olla korraga loov ja ettevõtlik?

Loov on lihtsam olla. Ettevõtlikkus on aga selle protsessi lahutamatu osa ja sellest ei pääse kuhugi. Kui toode on alles idee tasandil, üritame kujutada ette, kellele peale meie see võiks lahe tunduda, mis võiks olla hind ja kus saaks seda müüa. Loovuse ja ettevõtlikkuse ühendamises on abiks ka see, et kuigi me mõtleme tooteid välja kahekesi, on muud tööd jaotatud nii, et üks inimene tegeleb rohkem loominguga ja teine rohkem asjaajamisega.

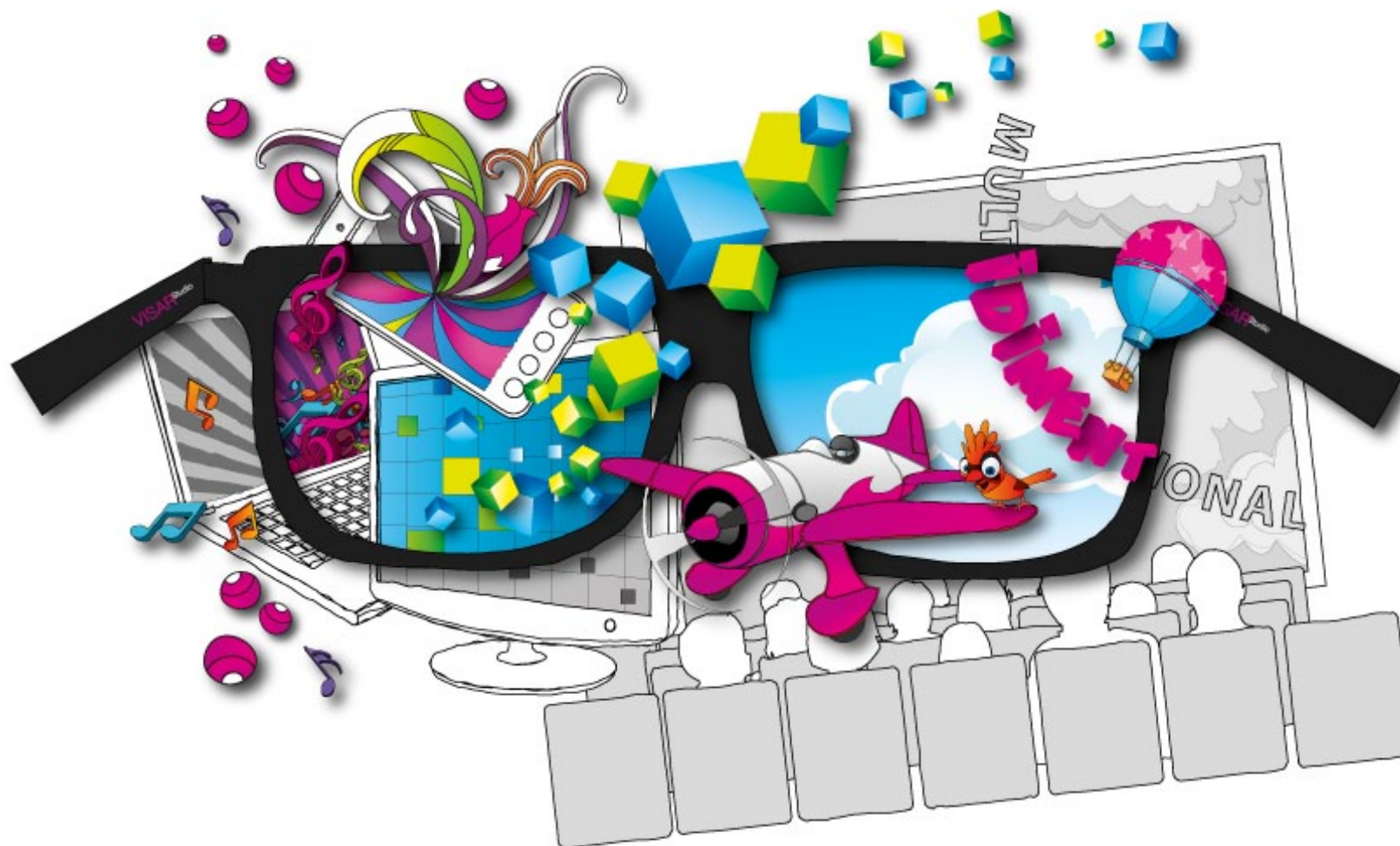
Mis hingele pai teeb?

Iga päev, mil sammud oma unistuste täitumise poole.

Parim tagasiside, mida olete siiani saanud?

Meie esimesel Be Lucky müügipäeval ütles üks elegantne daam meile üsna järsul toonil: "Te olete ikka haiglaselt andekad!" •

MIDA ON MEILE PAKKUDA 3D-I?

KRISTIINA NIKOPENSUS
VISAR STUDIO

Tänapäeval on kõik 3D. Sinu telefoni taustapilt, hambapasta, arvutimäng, šampoon ja nii edasi. See kõik on üsna segadusttekitav. Mis siis on õigupoolest 3D? Või mis seda ei ole?

3D on lühend sõnast kolmemõõtmeline (three dimensional). Siin tasub eristada kahte sisuliselt erinevat tõlgendust.

3D graafika on visuaalse kujutise loomise tehnoloogia. Võtame näiteks arvutigraafika, mis võimaldab loodud objekte ruumiliselt liigutada ja animeerida. Vaadata saab seda aga ikka tavaliselt ekraanilt. Teist tüüpi 3D on ka ruumiliselt vaadeldav. Näiteks kinos prillide abil. Sellisel juhul luuakse mõlema silma jaoks oma pilt, mille aju ruumiliseks kokku seab. Seda esitusviisi nimetatakse stereoskoopiliseks 3D-ks.

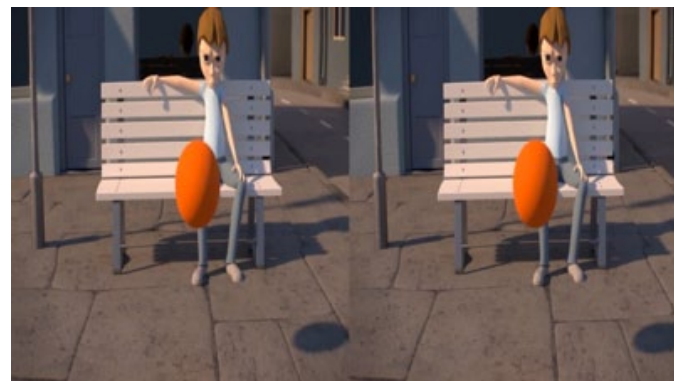
Viimase juures on üheks põhiliseks omaduseks tajutav sügavus, mis aitab luua päriselule lähedasema kogemuse. Erinevad objektid „ulatuvad“ taustast välja ja suhtlevad vaatajaga märksa aktiivsemas vormis.

Kas stereoskoopiline 3D paelub ka publikut?

Rahvusvaheline uuringufirma Nielsen tegi küsitluse, et selgitada tarbijate huvi stereoskoopilise 3D pildi vastu. Tulemusena märkis pea pool vastanutest, et nad tunnevad ennast stereoskoopilist 3D pilti vaadates rohkem kaasatuna ning 42 protsenti arvas, et nad vaataksid ka rohkem telesaateid, kui seda saaks teha stereoskoopilises formaadis. Valdav enamus uuringus osalejatest hindas seda eriti sobivaks näiteks spordiülekannete ja filmide puhul.

Joonis 1 Tasapinnalisena vaadeldav 3D arvutigraafika (animatsioonist „Nice day out“, Visar Studio)

Joonis 2 Ruumiliselt vaadeldav stereoskoopiline 3D, kus mõlema silma jaoks luuakse eraldi pilt (vasak, parem)

Nende andmete põhjal võib väita, et stereoskoopiline 3D murrab tõenäoliselt peagi rohkem ka reklaamimaailma ja eriti kinodesse, kus ruumilised efektid annavad mõjusama tulemuse. Eelis on siin just neil brändidel, kelle tooted on aktiivsema iseloomuga ning paremini mitmemõõtmelises maailmas välja mängitavad. Näiteks autod ja spordikaubad. Seega võib reklaamimaailmas ennustada uue ajastu tulekut. Ka Eestis.

Tulevikus on konverentsid „sügavamad“

Stereoskoopiline 3D katapulteerus masside teadvusesse Hollywoodi filmiga „Avatar“. Kui iseenesest on ruumiliselt vaadeldav kolmemõõtmeline pilt filmimaailmas üsna vana nähtus, siis uuel digitaalsel tasemel tõi selle tagasi just nimetatud James Cameroni lineteos.

Kuid kus stereoskoopiline 3D veel rakendust leiab? Näiteks saab selle abil viia otseülekanded täiesti uuele tasemele. Te võite rääkida inimesega, kes viibib tuhandeid kilomeetreid eemal, kuid seisab ometi teie silme ees. Kujutage ette näiteks videokonverentse või müügiesitlusi...

Teine valdkond, kuhu stereoskoopiline 3D aktiivselt sisse tungib, on koolitused ja konverentsid. Ilmselt on paljud kogenud igavaid ettekandeid ja emotsioonituid slaide. Arenev tehnoloogia võimaldab aga juba praegu viia loenguid ja ettekandeid läbi viisil, mis toob sõnumi ruumi keskele lisaks häälele ka pildi abil. Esitatav materjal haarab vaatajat ja võimaldab tuua välja uusi detaile.

Youtube

Stereoskoopiline 3D on tänaseks jõudnud ka maailma populaarseimasse videoportaali Youtube ([http://www.](http://www.youtube.com/user/3D)

[youtube.com/user/3D](http://www.youtube.com/user/3D)). Enne kui portaali selle teema tõsiselt käsile võttis, leidis seal juba hulgaliselt stereoskoopilisi 3D klippe. Seega tõi nõudlus endaga kaasa pakkumise ja praegu saab sealt vaadata väga erineva tehnoloogia abil salvestatud videoid valides enda jaoks sobiva meetodi. Näiteks anaglüüf prillid, millel üks klaas on punane ja teine sinine või hoopis kombinatsiooniga kollane ja sinine. Mitmete videote rippmenüüst saab valida ka muid variante. See on kindlasti samm edasi teel, mis toob stereoskoopilise 3D aina enamatesse kodudesse.

Edukad stereoskoopilised 3D tootetutvustused

Täiesti eraldi teemaks on mitmedimensioonilise pildi kasutamine kinnisvarasektoris, eriti just luksuslike objektide puhul. Oletame, et soovite minna sõpradega Hispaaniasse puhkama ning rentida selle tarbeks villa. Üheks variandiks on lugeda veebist tutvustusi ja vaadata paari fotot. Teine, juba praegu teostatud variant on panna ette prillid ning võtta ette rännak kinnisvarakompleksi sisse, tutvuda ruumide, interjööri ja vaadetega ning teha seda viisil just kui oleksite juba seal. Kumba varianti teie eelistaksite?

Kokkuvõttes võib öelda, et stereoskoopiline 3D on teinud viimasel kümnendil läbi suure arengu ning tuleb järjest rohkem kinost välja meie kodudesse ja igapäevaellu.

Digitaalne tehnoloogia võimaldab toota aina paremat ja realistlikumat pilti, mis pälvis ka aina enam inimeste tähelepanu ja poolehoidu. Väga kaugel ei ole ka enam aeg, kus stereoskoopiline efekt on vaadeldav ilma spetsiaalsete prillideta. Tegemist on kindlasti perspektiivika tulevikutehnoloogiaga, mis saab peatselt standardlahenduseks. •

POMMITAME LINNARUUMI!

TAJURUUM

Mis juhtub, kui lasta lillel kasvada just seal, kus hing ihkab?

Anda talle natuke dopingut ning jätta kõik ülejäänud looduse hooleks? Guerilla Gardening ehk eesti keeles geriljaaiandus on mittevägivaldse aktivismi vorm, mille eesmärgiks on muuta linnades asuvad tühermaad õitsvamaks ja "söödavamaks". Idee, mille panid 1970ndatel New Yorgis suure kella külge Liz Christy ja tema mõttekaaslased, on kohe kohe kanda kinnitamas Tartu Loomemajanduskeskuses.

Geriljaaiandus võib tunduda moodsa nähtusena, kuid tegelikult ulatuvad selle juured juba 1649. aastasse, kui Inglismaal Surreys hakkas end The Diggersiteks (eesti keeles Kaevajad) nimetav rühm agraarseid kommuniste istutama ühismaale köögivilju. Diggersite võitlus selle eest, et igaühel, mitte ainult maaomanikel, on õigus kasutada maad, ei erine palju tänapäevaste geriljade ideoloogiast.

1970ndatel moodustati New Yorgis protestigrupeering nimega Green Guerillas, keda loetakse tänapäeval kasutatava nime Guerilla Gardening esivanemaks. Nende hüüdlauseks oli „Vastupanu on viljakas“. Need geriljad viskasid nn seemnegranaate, mulla ja lilleseemnetega täidetud jõulukaunistusi ja kondoomi kõikvõimalikele hüljatud ehitusplatsidele. Aja möödudes muutusid hooldamata platsid lilli ja köögivilju täis aedadeks.

Tänapäeval võib geriljaaednikud jagada laias laastus kaheks: poliitilisteks aktivistideks, kes tahavad kasutamata maa-alasid

kogukonnale tagasi võita ja keda erutab nende tegevuse illegaalsus, ning leebemateks keskkonna- ja aiandushuvilisteks, kes tahavad ümbritsevat linnaruumi rikastada ja juhtida tähelepanu teatud probleemsetele kohtadele linnas. Selleks kasutatakse mitmeid erinevaid viise, millest võib täpsemalt lugeda geriljaaedniku Richard Reynoldsi 2004. aastal asutatud veebilehelt www.guerrillagardening.org.

Meie kavatseme katsetada New Yorgist alguse saanud seemnepommide ideed.

Kuna loomemajanduskeskus on sellel suvel valmimas kogu oma aus ja hiilguses, on meie plaan uus pargiala eksperimentide võrku mässida ning seemnepommidega üle pommitada. Peene nimega seemnepomm sisaldab reaalsuses kanasõnnikut, savi, kasvuturvast ja taimeseemneid. Üheks pätsiks mässituna võib seda loopida linna vabadele pindadele, näiteks teeservadele, muruplatsidele, hüljatud ehitusplatsidele ning hooldamata parkidesse. Istutamiseks sobivad nii lilled, puud, põõsad, maitsetaimed kui ka juurviljad. Olles esialgu ettevaatlikud ja teadmata tagajärgi, pommitame sellel suvel Tartu Loomemajanduskeskuse pargiala lilleseemnetest valmistatud pommidega. Mis saab ja kes (mis?) kus kasvama hakkab, sellest juba Lehteri järgmises numbris.

NB! Kutsume kõiki meie eksperimendiga ühinema, sest ideaalne aeg pommitamiseks on siis, kui lumi värskelt läinud! Kui tahad koos meiega geriljaaednik olla, siis võta ühendust! •

KOSMEETIKA KOSMEETIKATA

BANAANIMASK

Püreesta 1 banaan, 1 muna, 3 spl mett, 3 spl piima ja 5 spl oliiviõli.

Kui ained on korralikult läbi segatud, kanna mask pähe ja kata juuksed toidukilega.

Hoia segu peas 15–30 minutit ning pese siis maha.

EVELINI KOHUPIIMAKOOK

EVELINI MOESALONG

Foto: KEIT KANGRO

Põhi

150 g võid
4,5 dl jahu
1,5 dl suhkrut
1 muna
1 tl küpsetuspulbrit

Täidis

300 g kohupiima
300 g hapukoort
1,5 dl suhkrut
2 muna
2 spl tärklist
300 g maasikaid

Valmistamine

Võta 26 cm lahtikäiv koogivorm. Aseta põhjale küpsetuspaber ning määri vormi ääred võiga.

Vahusta toasoe või ja suhkur ning lisa muna. Sega jahu ning küpsetuspulber ja lisa taignasse. Sõtku tainas ühtlaseks ja suru koogivormi põhjale ning külgedele. Küpseta põhja 200C juures 10 minutit.

Järgnevalt lao maasikad põhjale. Vahusta munad suhkruga. Lisa kohupiim ja hapukoor ning viimasena tärklis. Vala segu maasikatele ning küpseta veel 30 minutit.

Kui kook on jahtunud, lase hea maitsta!

LÕHETARTAR

MAITSEELAMUSE KODA

Koostis

400 gr värsket lõhefileed
1-2 avokaadot
1 värske kurk
1 paprika
1 hakitud sibul
sidrunimahla
hakitud murulauku
hakitud tilli
4-6 sl oliiviliõli
soola
suhkrut
peent musta pipart

Valmistamine

Lõika lõhefilee noaga nii väikesteks tükikesteks kui vaid suudad (ära kasuta hakklihamasinat, sest see lõhub kudesid). Sega lõhetükikestega kokku kõik loetletud ained.

Pane kokkusegatud tartar mõneks ajaks külmkappi maitsestuma.

Serveerida omaette eelroana. Suurepärase ka sooja röstsaiaga.

LEHTERKUKESESEENE RISOTO

KOHVIK SPARGEL

KOOSTIS

Risotoriis (arborio) 200 g
Lehterkukeseened 100 g
1 sidruni koor
Porgand (kooritud) 75 g
Apteegitill 50 g
Küüslauk (2 küünt)
Šalottsibul 35 g
Spinat 25 g
Laabijuust 30 g
Neitsiõli 30 g / 50 g
Kanapuljong 500 ml

VALMISTAMINE

Puhasta köögiviljad ja seened. Koori küüslauk, porgand ja sibul. Riivi porgand, tükelda sibul, küüslauk, apteegitill. Kuumuta potipõhjas õli- ja võisegus riis ja köögiviljad. Lisa kulphaaval kanapuljongit, et riisist vähehaaval tärklis eralduks. Kui riis on poolpehme, lisa seened. Jätka puljongi lisamist kuni riis valmib. Risoto peab jääma ilusa liimja konsistentsiga. Sega sisse spinat ja järele jäänud või. Serveeri riivitud laabi juustu ja neitsiõliga

Head isu!

KOHVIK SPARGEL VARSTI AVATUD! KALEVI 13 / TARTU

STIILISED TARTLASED

TRIIN (24)
KARLOVA

GETTER (22)
KARLOVA

KÄRT (23)
KESKLINN

Fotod: KATRI KORBUN ja MONA MENETS
(Tartu Kõrgem Kunstikool)

LÄBI KAHE KAAMERA

Üks hetk, üks koht, üks modell, kaks
fotograafi - Gabriela Liivamägi Ja Andres Keil

JÄRGMINE NUMBER ILMUB **JUUNIS 2012**